

Özyücel, M. (2018). "Ulusal Kırsal Kalkınma Fonlarının Süt Üreticileri Üzerine Etkisi: Şarkikaraağaç Örneği", R&S - Research Studies Anatolia Journal, Vol:1, Issue:2; pp:165-178

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Kırsal Kalkınma, Ulusal Kırsal Kalkınma Fonları

Keywords: Development, Rural Development, National Rural Development Funds

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ULUSAL KIRSAL KALKINMA FONLARININ SÜT ÜRETİCİLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: ŞARKIKARAAĞAÇ ÖRNEĞİ*

Effects of National Rural Development Funds on Milk Manufacturers: Şarkikaraağaç Example

Öğr. Gör. Mustafa ÖZYÜCEL

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Yalvaç Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu,
mustafaozyucel@sdu.edu.tr Isparta/Türkiye

Makale Geliş Tarihi
19.06.2018

Revize Tarihi
14.07.2018

Yayınlanma Tarihi
30.07.2018

ÖZ

Dünya üzerinde bulunan toplumlar belli bir gelişmişlik seviyesine ulaşabilmesi için üretim düzeylerinde artış meydana getirirler. Artan üretim düzeyleri ile birlikte ülkeler büyüme aşamalarını gerçekleştirirler. Bu aşamadan sonra ülkelerin ekonomik olarak kalkınması ortaya çıkabilmektedir. Gelişen toplumlar sektörel bazda kalkınma faaliyetlerine önem vermektedirler. Kimi ülkeler sosyal olarak kalkınmayı hedef olarak ele alırken kimi ülkeler ise ekonomik kalkınmayı temel hedef ele almaktadırlar. Değişik planlara ve değişik uygulayıcı aktörlere rağmen ülkemiz de tek amaç ekonomik kalkınma olmuştur.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ülkemizde zirai üretim ve hayvansal üretim yapan üreticilere kaynak aktarışı olmaktadır. Zirai faaliyetle uğraşan üreticilerimize mazot gübre desteği çerçevesinde destekler verilip tarımsal üretimin artışı hedeflenmektedir. Bunun dışında hayvansal üretim kapsamında üreticilere, canlı hayvan desteği, çiğ süt desteği, yem desteği ve tohumlama desteği gibi destekler verilerek ülkemizde hayvansal üretimin artışı sağlanmaktadır.

Yapılan bu çalışmada; ülkemizde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ulusal kalkınma fonundan süt üreticilerine sağlanan desteklerin, ülkeye sağladığı katma değeri ölçmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Şarkikaraağaç ilçesinin ele alınmasındaki temel amaç; ilçenin mevcut il potansiyeli içinde il merkezi ve 12 ilçe içinde en yüksek miktarda süt üretimine sahip olmasıdır.

ABSTRACT

Societies around the world increase their production levels in order to reach a certain level of development. Together with the increased production levels, countries achieve their growth stages. After this stage, economic development of countries can emerge. Developing societies attach importance to development activities on sectoral basis. While some countries treat socio-economic development as a target, others focus on economic development. Despite the different plans and different enforcement actors, the only purpose of our country has been economic development.

The Ministry of Food, Agriculture and Livestock has a resource transfer to producers engaged in agricultural and animal production in our country. Our producers engaged in agricultural activities are given support in the framework of diesel fertilizer support and increase of agricultural production is aimed. In addition, animal producers within the scope of animal production are provided with support such as live animal support, raw milk support, feed support and insemination support, thus increasing the animal production in our country.

In this study; in order to measure the added value provided by the Ministry of Food, Agriculture and Livestock to the milk producers from the national development fund. The main purpose of the study in the study of the village of Şarkikaraağaç; the province has the highest provincial milk production within the provincial center and 12 counties within the existing provincial potential.

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun hızla artması ve buna bağlı olarak insan ihtiyaçlarının çoğalması nedeniyle ülkeler kendi kendine yetebilir hale gelmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda ülkeler ekonomik açıdan belli bir ivme kazanmayı amaçlamaktadır. Ülkeler milli gelirlerini arttırabilmek için üretim potansiyellerini

* Bu çalışma 498658 tez nolu Ulusal Kırsal Kalkınma Fonlarının Süt Üreticileri Üzerine Etkisi: Şarkikaraağaç İlçesi Süt Üreticilerine Yönelik Bir Araştırma isimli doktora tezinden meydana gelmiştir.

geliştirme yoluna giderler. Artan üretim potansiyeli ile birlikte ülkede mevcut işsizlik oranında da azalma meydana gelmektedir. Ülkeler mevcut coğrafyalarında dengeli kalkınmanın sağlanabilmesi için tarımsal üretimi desteklerler. Tarımsal üretim sayesinde bölge içinde bulunan kişiler hem bölgelerinde tarımsal faaliyet gerçekleştirip üretime katkı sağlarlar hem de bu sayede kırdan kente göç olayının oluşmasını engellerler. Bu kapsamda devletler gerekli kalkınma fonlarını üreticilere aktararak ülkenin kalkınmasına yardımcı olurlar.

Ülkemiz açısından durum ele alındığında; geçmişten günümüze kadar yapılan kalkınma planları çerçevesinde tarımsal alanda destekler üretici kesimine verilmiştir. Günümüze doğru yaklaşırken özellikle AB aday ülke statüsüne kazanmamız neticesinde Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından da çeşitli sektörlerde destekler uluslararası mali fonlar aracılığıyla verilmektedir. Ulusal fonlarda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından üreticilere sağlanmaktadır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından tarımsal ve hayvansal destekler üretici kesimine verilmektedir. Sağlanan bu desteklerle ülke ekonomimizin daha da gelişmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan bu çalışmada Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından Şarkikaraağaç ilçesinde süt üretimi yapan üretici kesimine sağlanan desteklerin süt üretimine ne kadar fayda sağladığı ve insanların bu destekler sayesinde gelirlerinde ne türlü değişimler olduğu ele alınmıştır.

2. KALKINMA KAVRAMI VE ULUSAL KALKINMA FONLARI

İktisadi kalkınma bir yapıdan diğer yapıya geçiş olarak adlandırılmaktadır. Bu yapısal geçişler ekonomide bir yapı değişikliğine neden olmakta ve bu durum kalkınmanın göstergesinde uyarıcı bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır. Kalkınma için sadece ekonomik ilerleme ile yetinilmemeli bunun yanında teknolojik, sosyal ve eğitim gibi sektörlerinde ilerleme sarf etmesi gerekmektedir. (Özgüven, 1988:99; Öge ve Kaplan, 2017) Kalkınma kavramı toplumlarda sadece ekonomik olarak ortaya çıkmamakta aynı zamanda sosyal olarak da ortaya çıkmaktadır. Ekonomik olarak kalkınmayı irdeleyebilmemiz için büyüme kavramını da ele almamız gerekmektedir. Büyüme; bir ekonomide belirli dönemde üretilen nihai mal ve hizmetlerde meydana gelen artış olarak tanımlanabilir. (Berber, 2011:2; Kaplan ve Çelik, 2017) Toplumlar zaman içerisinde kalkınma kavramına farklı anlamlar yüklemişlerdir. Kalkınma toplumlar tarafından kimi zaman büyümenin yerine kullanılırken, kimi zaman ise sanayileşme yada modernleşme gibi kavramların yerine kullanılmıştır. Farklı anlamlara bürünen kalkınma kavramının daha iyi irdelenmesi için kalkınma kavramının tarihsel süreç içerisinde incelemek gerekir. (Yavilioğlu, 2002:59) İnsanlığın yaradılışından beri var olan kalkınma ve büyüme kavramları zamanla özellikle de sanayi devrimi ile birlikte yerini farklı bir yapı olan gelişmiş yada az gelişmiş ülkeye bırakmıştır. Ülkelerin gelişmiş yada az gelişmiş ülke ayrımına tabi tutulmasında sanayi devriminin etkisi kadar II. Dünya Savaşının da etkisi vardır. (Gürlük, 2001 : 2) Kalkınmanın bir disiplin olarak kalkınma iktisadı olarak ele alınmasında en büyük etken 1929 yılında ortaya çıkan Büyük Buhan olmuştur. Büyük Buhan ile başlayan ve 1945 yılına kadar dünya genelinde ortaya çıkan ekonomik çalkantı kalkınmanın bir iktisadi akım olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. İktisadi bir akım olarak ortaya çıkan iktisadi kalkınma ile ülkeler, yaşanan ekonomik sorunları gerek kalkınma stratejileri gerekse kalkınma teorileri ile ele almışlardır. Ekonomik kapsamlarının yanında sosyal ve siyasal içeriği de sahip olan kalkınma kavramı sadece ekonomik etkisinin ele alınmasından dolayı bir dar kapsamda kalmıştır. (Yavilioğlu, 2002 : 63) Ülkeler açısından önemli yere sahip olan kalkınma kavramı, ekonomik ve sosyal açıdan hem ülke içerisinde yer alan farklı bölgeler arasında hemde uluslararası alanda yer alan ülkeler arasında değerlendirme kriteri olarak kullanılmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin ölçülmesinde Milli Gelir (MG) hesaplamaları temel faktör olarak yer alır. Milli Gelir'i bir ülkede belirli dönemde üretilen nihai mal ve hizmetlerden vasıtalı vergileri çıkardığımızda elde edebiliriz. Ülkeleri gelişmişlik seviyelerine göre değerlendirirken; Kişi başına GSMH, Satınalma Gücü Paritesi ve İnsani Gelişim Endeksinden yararlanır.(Düğer ve Dulupçu;2001:302-315)

2.1. GSMH ve Kişi Başına GSMH ile Vasıtasıyla Ölçüm

Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH): Bir ülke içerisinde yaşayan vatandaşların bir dönem boyunca (bir yıl) ürettikleri nihai mal ve hizmetlerin ortak para cinsinden değerine denir. GSMH hesaplanırken çeşitli yöntemlere başvurulur. Bu yöntemleri; Üretim Yöntemi, Gelir Yöntemi ve Harcama Yöntemidir. (Dinler, 2017:338-339) Ülkelerin kalkınmışlık seviyelerinin ölçülmesinde kullanılan yöntemlerden biride kişi başına düşen milli gelirdir. Kişi başına GSMH analizinin olumlu yanlarının yanında olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Kişi başına GSMH ile birlikte ülkelerin ekonomik analizi yapılarak ülkeler; azgelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülke sınıflandırılmasına tabi tutulmuştur. Bu olumlu durumun aksine çeşitli olumsuz durumlarda meydana gelmektedir. Kişi başına GSMH tek başına kullanılması ile

ülkelerin gelir dağılım durumları ve yaşam kaliteleri saptanamamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde Mili gelir hesaplanırken sadece piyasa fiyatlarının ele alınması milli gelirin gelişmekte olan ülkelerde düşük çıkmasına neden olmaktadır. Bu durumun temel sebebi olarak gelişmekte olan ülkelerde insanların büyük çoğunluğunun kentlerde yaşamayıp, kırsal alanlarda yaşayan insanların olması gösterilebilir. Bu yerlerde yaşayan insanların yapmış olduğu üretim faaliyetleri ise Milli Gelir hesaplamasına dâhil edilmemektedir. Bu yüzden gelişmekte olan ülkelerin milli gelirleri asıl olandan düşük çıkmaktadır. Diğer olumsuz durum ise; ulusal para cinsinden hesaplanan milli gelirin uluslar arası ortak para birimine çevrilirken uluslar arası yaşam standardında ortaya çıkardığı sorunlardır. (Kaynak, 2014: 86-87)

2.2. Satınalma Gücü Paritesi Vasıtasıyla Ölçüm

Ülkeler arası fiyat seviyelerini yok ederek GSMH seviyesi olarak ülkelerin karşılaştırılmalarına olanak sağlayan bir yöntemdir. Ülkelerarası karşılaştırma yapılırken hangi döviz kurunun uygun olacağını bilinememesi ve ülkelerarası reel mal/hizmet karşılaştırma yapılmasına yönelik amaçlardan dolayı Satınalma Gücü Paritesi (SGP) ortaya çıkmıştır. (TÜİK, 2008: 2) SGP'nin temelini oluşturan fiyat kanununa göre; ülkelerin dış ticareti gerçekleştirmeleri için herhangi bir engelle karşılaşmadan rahat bir şekilde yapmaları amaçlanmıştır. Bu kanun varsayımına göre; ülkelerin bu faaliyetleri gerçekleştirirken ek bir taşıma maliyetinin olmadığı ve fiyat katılıklarının olmadığı bir tam istihdam seviyesindeki bir ekonomide rekabetçi firmaların varlığı durumunda aynı malın farklı döviz kurlarında diğer ülkelerin parasına çevrilmesi durumunda malın fiyatının aynı olması amaçlanmaktadır. (Bozoklu ve Yılcı, 2010; 590).SGP ile döviz kuru aynı anlama gelmemektedir. SGP'de döviz kurunun belirlenmesinde etkin rol oynayan faiz ve sermaye hareketleri kullanılmamaktadır. SGP hesaplamasında ülkelerin, reel satınalma gücünün yanında uygulamış oldukları ekonomik, siyasi ve idari kararlar da parite hesaplanmasında hesaba katılmaktadır.(Kaynak, 2014: 75) SGP ile ülkeler arasındaki fiyat farklılıkları ortadan kaldırılarak ulusal paraların birbirlerine dönüşümleri sağlanmaktadır.

2.3. İnsani Gelişme Endeksiyle Ölçüm

İnsani Gelişme Endeksi 1990'lı yıllardan itibaren Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yapılmaktadır. UNDP tarafından yapılan uygulama; sağlıklı ve uzun yaşam, bilgiye ulaşılabilirlik ve insan onuruna yakışır bir yaşam üzerine göre yapılmaktadır. Ele alınan bu hususlarla bebek ölüm oranları, eğitim endeksleri ile gelir endeksleri hesaplanmaktadır. Hesaplanan endeks 0,00 ile 1,00 arasında değer almaktadır. Bu değer aralığında yer alan ülkeler;

- 76-100 aralığında yer alıyorsa; Çok Yüksek İnsani Gelişme
- 51-75 aralığında yer alıyorsa; Yüksek Düzey İnsani Gelişme
- 26-50 aralığında yer alıyorsa; Orta Düzey İnsani Gelişme
- 0-25 aralığında yer alıyorsa; Düşük Düzey İnsani Gelişme sınıflandırmalarına tabi tutulmaktadır. (Kaynak, 2014: 88)

Kalkınma konusunda önemli yere sahip olan kırsal kalkınma kavramı gelişmekte olan ülkelerin temel sorunu haline gelmiştir. Kırsal kalkınmanın sağlanması ülkelere birçok yönden fayda sağlar. Bunlardan ilki; ülkeler kendi sınırları içinde yer alan bölgelerde bölgelerarası gelişmişlik farkını en aza indirerek ülke içinde mevcut olan göç hareketinin önüne geçerek ülkede nüfusun dengeli bir şekilde dağılımına neden olur. İkinci olarak da kırsal kesimin sorunlarına çözüm bulunarak ülkede üretimin artmasına ve ülkenin refah seviyesinin yükselmesine sebep olur. Gelişmekte olan ülkelerin kırsal kesimlerinde yaşanan bazı sorunlar vardır. Bu sorunların başında kişilerin tarımsal faaliyetler konusunda yarar sağlayamamaları, alt yapı ve üst yapı yatırımlarının yetersiz oluşu gelmektedir. Ülkeler bu sorunları ortadan kaldırmak için kalkınma hamleleri yapıp, çeşitli stratejiler uygularlar. Türkiye'de buna benzer uygulamalar mevcuttur. Uygulamaya konulan kalkınma planları ile ülke içinde yer alan bölgelerarası gelişmişlik farkının giderilmesi ve kırsal kalkınmanın sağlanması amaçlanmaktadır. Böylece hem kırsal kalkınmanın sağlanması hem de kırsal kesimden kentsel kesime doğru olan göçün önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. İnsanların günlük yaşamlarını ve ekonomik faaliyetlerini olumsuz bir şekilde etkileyen kırsal sorunların ortadan kaldırılmasına kırsal kalkınma denir. (Tolunay ve Akyol, 2006:121-123)

Toplumun gelir seviyesinin arttırmak ve refah durumunu yükseltmek amaçlı kalkınma faaliyetleri boyunca uygulanan politikalara kalkınma stratejisi denir. Kırsal kalkınma politikaları kırsal alanda yaşayan kişilerin genellikle tarımsal faaliyetlerin iyileştirilmesine yönelik politikalardan oluşmaktadır.

Bu politikalarla kişilere devlet tarafından sağlanan teşvik ve sübvansiyonlarla, mevcut bölgenin üretim artışı birlikte gelir artışının sağlanarak kalkınma hedefleri amaçlanmaktadır. (Yaşa, 2016:8-9) Ülkemizde kırsal kalkınma faaliyetlerinin yürütülmesinde birçok kurum aktif rol oynamaktadır. Bu kurumlar arasında; Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) uluslararası kaynaklı fonları üreticilerle buluştururken, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ise ulusal kaynaklı fonları üreticilerle buluşturma faaliyetlerini yürütmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın diğer faaliyetleri ise şu şekildedir;

- Bitkisel, hayvansal ve su ürünlerine yönelik üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Tarım sektörüne yönelik politikalar yaparak, tarım sektöründe gelişme sağlanması
- Gıda ürünlerinin üretim ve tüketim safhalarında güvenliliğin sağlanması
- Üreticileri bilinçlendirerek toprak ve su kaynaklarının etkin kullanımının sağlanması
- Kırsal kalkınmaya yönelik politikalar gerçekleştirmek
- Tarımsal piyasaların düzenlemesini sağlayarak tüketicilerin uygun fiyatlardan gerekli gıda maddelerini teminini sağlamasının amaçlanması (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.639.pdf>).

Bakanlık ülkenin kalkınma politikalarına da aracılık etmektedir. Bakanlığın kuruluş metninde yer alan kırsal kalkınmaya yönelik olan temel amaçlar doğrultusunda bir seri politikalar uygulamaya konulmuştur. Bu politikaların bazıları şu şekildedir ;

- Genç çiftçilerin desteklenmesi
- Yatırımların desteklenmesi
- Kırmızı et üretimi ve işleme işbirliği süreci
- Tarımsal amaçlı kooperatif projeleri
- Hayvancılık projeleri' gibi kırsal kalkınma desteklemelerinden ve projelerinden oluşmaktadır. (<http://www.tarim.gov.tr/Konular/Kirsal-Kalkinma/Projeler>)

3. ŞARKIKARAAĞAÇ İLÇESİNİN EKONOMİK YAPISI

Şarkikaraağaç ilçesinin topraklarının dağılımına bakıldığında yaklaşık olarak topraklarının $\frac{1}{4}$ 'ü tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. İlçe bazında tarımsal faaliyet olarak hububat, şekerpancarı, yem bitkileri ve meyve bahçeleri faaliyetleri yürütülmektedir. İlçe bünyesinde madencilik faaliyetleri Başer Maden Sanayi A.Ş. ve A.D.O madencilik tarafından yapılmaktadır. İlçede yapılan madencilik ekonomik getirisi yıllık 130.000 ton'dur. Yapılan bu 130.00 ton madencilik faaliyeti yurtdışına ihraç edilmektedir. (<http://www.sarkikaraagac.gov.tr/genel-bilgiler>) Şarkikaraağaç küçükbaş hayvancılık, büyükbaş hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri de yürütülmektedir. İlçede Hayvancılık durumu bakımından bölgede büyükbaş hayvancılık daha ileri durumdadır ve Şarkikaraağaç ilçesi Isparta il genelinde süt üretim miktarı olarak ilk sırada yer almaktadır. Bu durumlar Tablo 1 ve Tablo 2 de ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir.

Tablo 1. Şarkikaraağaç İlçesine Bağlı Köylerde ve Kasabalarda Hayvancılık Faaliyetleri ile Uğraşan Kişi Sayısı

Köy-Kasaba	Hayvancılık Faaliyetini Gerçekleştiren Kişi Sayısı	Köy-Kasaba	Hayvancılık Faaliyetini Gerçekleştiren Kişi Sayısı
Arak	132	Karayaka	67
Armutlu	26	Kıyakede	39
Aslandoğmuş	14	Köprü	86
Aşağıdinek	60	Merkez	219
Başdeğirmen	33	Muratbağı	49
Belceğiz	118	Ördekçi	36
Beyköy	49	Örenköy	23
Çaltı	130	Salur	165
Çarıksaraylar	212	Sarıkaya	50
Çavundur	8	Yakaemir	36
Çeltek	42	Yassibel	62
Çiçekpınar	213	Yenicekale	43
Fakılar	39	Yeniköy	75
Gedikli	112	Yukarıdinek	40
Göksöğüt	145	Toplam	2323

* Veriler Şarkikaraağaç İlçe Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

Şarkikaraağaç ilçesinde hayvancılık faaliyeti ile uğraşan kişi sayısı 2323 toplam nüfusun 25176 (TÜİK 2017 verisine göre) yaklaşık olarak % 9. 22'lik kısmı hayvancılık faaliyetleri ile uğraşmaktadır. İlçe bazında hayvancılık faaliyeti ile en az uğraşan yerlerden ilki; 8 kişi ile Çavundur Köyü, ikincisi 14 kişi ile Aslandoğmuş Köyü, üçüncüsü ise 23 kişi ile Örenköy Köyü'dür. Bu yerlerin arasında Örenköy hayvancılıkla uğraşan kişi sayısı olarak az olsa da hayvan sayısı olarak ilçe bazında ortalarında yer almaktadır. İlçe bazında hayvancılık faaliyeti ile en fazla uğraşan yerlerden ilki 219 kişi ile Merkez, ikinci olarak 213 kişi ile Çiçekpınar Kasabası, 212 kişi ile Çarıksaraylar Kasabası yer almaktadır.

Tablo 2. Isparta İli Merkez ve İlçeler Süt Üretim Miktarı

	İnek Sütü Miktarı (EKİM 2017)			
	Soğutulmamış	Soğutulmuş	Örgüt üzerinden Pazarlanan	Toplam
Aksu	0,00	1.400,00	45.313,00	46.713,00
Atabey	0,00	81.918,00	478.064,00	559.982,00
Eğirdir	6.153,00	11.208,00	13.015,00	30.376,00
Gelendost	39.834,00	4.116,00	209.628,00	253.578,00
Gönen	36.533,00	78.944,00	321.513,00	436.990,00
Keçiborlu	0,00	290.455,00	531.087,00	821.542,00
Merkez	174.721,00	85.911,00	457.949,00	718.581,00
Senirkent	0,00	78.735,00	186.866,00	265.601,00
Sütçüler	6.180,00	23.202,00	8.614,00	37.996,00
Şarkikaraağaç	97.167,00	617.017,00	2.238.179,00	2.952.363,00
Yalvaç	140.013,00	345.932,00	1.630.346,00	2.116.291,00
Yenişarbademli	2.000,00	21.950,00	0,00	23.950,00
Toplam	502.601,00	1.640.788,00	6.120.574,00	8.623.963,00

* Veriler Isparta İl Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden alınmıştır.

Ekim ayı 2017 verilerine göre Isparta iline bağlı ilçelerdeki aylık süt üretim miktarları verilmiştir. Isparta iline bağlı 12 ilçe arasında Şarkıkaraağaç İlçesi Isparta da üretilen ve pazarlanan süt miktarı açısından % 34.23 'lük paya sahiptir. Yalvaç ilçesi ise Şarkıkaraağaç'ın ardından % 24.53 lük payla ikinci sırada yer almaktadır. Bu iki ilçe Isparta ilinde üretilen ve pazarlanan süt miktarların yaklaşık olarak % 58'lik kısmına sahiptirler.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE SORUSU

Günümüzde üretici kesimine birçok kurumdan farklı farklı destekler verilmektedir. Bu destekler arasında verilen gerekli kurs eğitimini başarıyla tamamlayanlara KOSGEB tarafından verilen Uygulamalı Girişimcilik Belgesiyle girişimcilere 50.000 TL karşılıksız hibe sağlanmaktadır. TKDK tarafından kişilere yapılacak işlerinin mahiyetine göre % 70 ' kadar devlet desteği vermektedir. Son olarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından üreticilere çeşitli destekler verilmektedir. Bakanlığın destek kalemleri arasında mazot-gübre desteği, genç çiftçi desteği, tohumlama desteği vb. destekler yer almaktadır.

AB aday ülkelere "Katılım Öncesi Mali Yardım" kapsamında Türkiye'de Mardin ilinde TKDK vasıtasıyla yapılan desteklerle Mardin ilinde hayvancılık alanında önemli kazanımlar elde edilmiştir. Elde edilen bu kazanımlar Mardin ilinde istihdama da katkıda bulunacaktır.(ASLAN,S;DEMİRHAN,Y;ERTAŞ,M; Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD I) ve Mardin İline Etkileri;2016:248-251)

Yapılan çalışmada Isparta ili Şarkıkaraağaç ilçesinde süt üretim faaliyeti ile uğraşan kesim ele alınarak incelenmiştir. Yapılan çalışmada Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sağlanan desteklerin Şarkıkaraağaç ilçesinde faaliyet gösteren hayvan üreticilerine etkisi araştırılmıştır. Teşvik kapsamında süt üretim faaliyeti ile uğraşan kişilere verilen; canlı hayvan desteği, çığ süt desteği, yem desteği ve tohumlama desteklerinin mevcut üretime etkisi ele alınmıştır. Bu destekten fayda sağlayanların yada beklediği faydayı bulamayanların nedenleri ele alınmıştır.

5. ARAŞTIRMA MODELİ, EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Yüzyüze anket tekniği uygulanarak yapılan çalışmada araştırma modeli belirlenirken Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından süt üreticilerine verilen ulusal fonların ekonomik olarak etkilerinden hareket edilmiştir. Bu kapsamda Şarkıkaraağaç ilçesinde yer alan süt üreticileri üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmada sağlanan desteklerin iş olanaklarını arttırıp, insanların geçiminde pay sahibi olup olmaması ele alınmıştır. Araştırma kapsamında Şarkıkaraağaç ilçesinde hayvancılık faaliyeti ile uğraşan 2323 toplam kişi içinden 405 kişiye anket çalışması yapılmıştır.

6. ARAŞTIRMA VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Yapılan çalışmanın örnekleme olan ulusal kırsal kalkınma fonlarının süt üreticilerine yönelik araştırma çalışması Ek 1 de yer alan anket metni yoluyla Şarkıkaraağaç ilçesinde yer alan üreticiler üzerinde yapılmıştır. Anket formu iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Formun ilk bölümünde süt üreticilerine çoktan seçmeli sorular yöneltilerek, kendilerine sağlanan fonların mevcut gelirlerindeki durumu nasıl etkilediği ve bu fonlardaki memnuniyet durumları ölçülmeye çalışılmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise süt üreticilere yöneltilen sorularla üreticilerin süt üretim tutumları hakkında bilgiler edinilmiştir. Şarkıkaraağaç ilçesi Isparta ili içinde hem yüksek hayvan potansiyeline sahip olup hem de Isparta ili içinde en yüksek süt üretim miktarına sahip olan bir ilçedir. Bu nedenlerden ötürü anket çalışmasında Şarkıkaraağaç ilçesinde faaliyet gösteren süt üreticileri üzerine anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılan 405 kişiye anket çalışması yüz yüze yapıp kişilerin görüşlerini belirtmeleri daha kolay olmuştur. Anket çalışmasına katılan kişilerin

7. ARAŞTIRMA ANALİZ YÖNTEMİ

t testi iki grubun nicel bir değişken bakımından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir.(Kaya ve Şahin, 2013:98) Ki kare testi; gözlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasında oluşan farkın istatistiksel olarak anlamlılığın ele alınmasıdır. (Güngör ve Bulut, 2008:84) Tek yönlü ANOVA testi; normal dağılım gösteren bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ortalamasına ilişkin hipotezlerin test edilmesinde kullanılan bir test yöntemidir. Burada k gruptan $k > 2$ şeklinde veri setinde ele alınan değişkene ait değişimin ve bu değişmeye katkıda bulunan etkenleri analiz eden bir yöntemdir (http://eczacilik.anadolu.edu.tr/bolumSayfaları/belgeler/ecz2014%2011_20140527094539.pdf)

Çalışmada ölçek puanlarının bağımsız değişkenlere göre farklılaşması bağımsız gruplar t testi ve ANOVA testi, kategorik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi Kikare testi ile analiz edilmiştir.

8. BULGULAR

8.1. Demografik Ve Temel İstatistik Bilgiler

Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	60	14,8
	Erkek	345	85,2
İşletme pozisyonu	Sahibi	356	87,9
	Çalışan	25	6,2
	Ortak	24	5,9
Doğum tarihi	1960 ve altı	32	7,9
	1961-1970	96	23,7
	1971-1980	153	37,8
	1981-1990	96	23,7
	1990 üstü	28	6,9
Eğitim durumu	Okuma yazma bilmiyor	15	3,7
	İlkokul mezunu	145	35,8
	Ortaokul mezunu	110	27,2
	Lise mezunu	113	27,9
	Üniversite mezunu ve üstü	22	5,4

- Yapılan anket çalışmasında yer alan katılımcıların %85,2'si erkek, % 14.8 'i bayandır
- Yapılan anket çalışmasında yer alan katılımcıların %87,9'u işletme sahibi, % 6.2 'si çalışan, % 5.9' u ortaktır.
- Yapılan anket çalışmasında yer alan katılımcıların %37,8'i 1971-1980 doğumlu, % 23.7 lik payda ise; 1961-1970 ve 1981-1990 doğumlular yer alırken % 6.9 u ise 1990 üstü doğumlular oluşturmaktadır.
- Yapılan anket çalışmasında yer alan katılımcıların %35,8'i ilkokul mezunudur. % 27,9' u Lise mezunu, % 27.2'si Ortaokul mezunu, % 5.4'ü Üniversite mezunu, % 3.7 'si ise okuma yazma bilmediklerini beyan etmişlerdir.

Yapılan anket çalışmasında; Isparta ili Şarkikaraağaç ilçesinde yer alan üretici profiline bakıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır;

- Üreticilerin çoğu ilkokul mezunu olup, genç üreticiler az miktarda yer almaktadır. Üreticilerin çoğunluğu 38- 47 yaş aralığında yer almaktadır.
- Üreticilerin çoğu kendisine ait yerlerde süt üretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Yine ankete katılan üreticilerin çoğunluğunu erkek katılımcılar oluşturmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Süt Üretimi İle İlgili Bilgilerinin Dağılımı

		N	%
Süt üretimi faaliyeti ile uğraşma süresi	5 yıl ve daha altı	54	13,3
	6-10 yıl	146	36,0
	11-15 yıl	109	26,9
	16-20 yıl	50	12,3
	21 yıl ve üstü	46	11,4
Mevcut süt üretimi sağlanan hayvan	Koyun	17	4,2
	Keçi	13	3,2
	İnek	365	90,1
	Manda	0	0,0
	Hepsi	10	2,5
Süt üretimi faaliyetinin sağlandığı hayvan sayısı	20 ve altı	176	43,5
	21-40	104	25,7
	41-60	65	16,0
	61-80	38	9,4
	80 üstü	22	5,4
Devlet desteğinden önce üretilen süt miktarı	30 lt ve altı	105	25,9
	31-60 lt	111	27,4
	61-90 lt	88	21,7
	90 lt üstü	101	24,9
Üretilen sütün kendi için kullanım %si	%20 ve altı	306	75,6
	%21-40	64	15,8
	%41-60	19	4,7
	%61-80	12	3,0
	%80 üstü	4	1,0
Devlet tarafından sağlanan desteklerin süt üretimine teşvik etme durumu	Evet	319	78,8
	Hayır	86	21,2
Devlet tarafından sağlanan teşvikleri arkadaşlara teşvik etme durumu	Evet	342	84,4
	Hayır	63	15,6
Arkadaşlara önerme nedeni	İş sahibi olmamda bana katkısı oldu	162	47,4
	Gelirimde artışa neden oldu	103	30,1
	Üretimsel faaliyetimin gelişmesine neden oldu	37	10,8
	İstihdam yaratmada bana katkısı oldu	11	3,2
	Diğer	29	8,5
Arkadaşlara önermeme sebebi	Beklentilerimin uzağında kaldı	42	66,7
	Gelirimde herhangi bir artışa neden olmadı	13	20,6
	Üretimsel faaliyetimde herhangi bir gelişme olmadı	4	6,3
	İstihdam ortamı oluşturmada bana	3	4,8

	katkısı olmadı		
	Diğer	1	1,6
Devlet tarafından verilen destekler	Canlı hayvan desteği	133	32,8
	Çiğ süt desteği	209	51,6
	Genç çiftçi desteği	31	7,7
	Tohumlama desteği	15	3,7
	Hepsi	17	4,2
Alman devlet desteği ile gelirde artış olma durumu	Evet	319	78,8
	Hayır	86	21,2
Devlet desteği sayesinde gelirdeki artış %si	%20 ve altı	155	38,3
	%21-40	188	46,4
	%41-60	43	10,6
	%61-80	13	3,2
	%80 üstü	6	1,5
Devlet desteği ile üretimde artış olma durumu	Evet	323	79,8
	Hayır	82	20,2
Devlet desteğinden sonra ortalama süt artış %si	%20 ve altı	144	35,6
	%21-40	198	48,9
	%41-60	53	13,1
	%61-80	9	2,2
	%80 üstü	1	0,2
Süt üretimi dışında kazanç durumu	Evet	337	83,2
	Hayır	68	16,8
Süt üretimi dışındaki faaliyetin gelire doğrudan etki etme durumu	Tarımsal faaliyetten	328	81,0
	Ücretten	40	9,9
	Gayrimenkul sermaye kazancından	13	3,2
	Menkul sermaye kazancından	11	2,7
	Diğer kazanç ve icraatlar	13	3,2
Süt üretimi dışında diğer faaliyetlerin toplam gelirdeki %si	%20 ve altı	118	29,1
	%21-40	137	33,8
	%41-60	125	30,9
	%61-80	19	4,7
	%80 üstü	6	1,5
Üretilen sütleri piyasaya sürme türü	Bireysel satış vasıtasıyla	24	5,9
	Firmalar vasıtasıyla	53	13,1
	Süt birlikleri vasıtasıyla	307	75,8
	Sütü diğer süt ürünlerine dönüştürerek satma	12	3,0
	Sokak satıcıları vasıtasıyla	9	2,2
Alıcılarla ilgili ödeme sorunu yaşama durumu	Evet	70	17,3
	Hayır	335	82,7
Alıcılarla yaşanan ödeme sorunları	Ücreti zamanında ödemiyor	39	55,7

	Ücreti hiç ödemiyor	4	5,7
	Ücreti eksik ödüyor	9	12,9
	Piyasa fiyatının altında ücret almak istemiyor	14	20,0
	Diğer	4	5,7

Tabloda katılımcıların süt üretimi bilgilerinin dağılımı görülmektedir. Katılımcıların süt üretimi ile ilgili bilgileri incelendiğinde;

- Yapılan anket çalışmasında; Isparta ili Şarkikaraağaç ilçesinde yer alan üreticiler 36,0'sı 6-10 yıldır süt üretimi ile uğraşmaktadır. %90,1'i inekten süt elde etmektedir. %43,5'inin 20 ve altı sayıda hayvanı vardır. %75,6'sı devlet desteğinden önce 31-60 lt süt üretmektedir.
- %75,6'sı ürettiği sütün %20 ve altını kendisine kullanmaktadır.
- %78,8'i devlet tarafından verilen desteklerin süt üretimine teşvik ettiğini belirtmiştir.
- %84,4'ü devlet tarafından sağlanan teşvikleri arkadaşlarına önermektedirler.
- %47,4'ü iş sahibi olmada katkı sağlamasından dolayı arkadaşlarına teşvik etmektedir.
- %66,7'si beklentilerinden uzak kaldığı için arkadaşlarına teşviki önermeyi düşünmemektedirler
- %51,6'sı çiğ süt desteği almaktadır.
- %78,8'i aldığı destek ile gelirinin arttığını belirtmiştir.
- %46,4'ü devlet desteği ile gelirinin %21-40 oranında arttığını belirtmiştir.
- %79,8'i devlet desteği ile üretiminde artış olduğunu belirtmiştir.
- %48,9'u devlet desteğinden sonra ortalama olarak %21-40 oranında süt artışı olduğunu belirtmiştir.
- %83,2'sinin süt üretimi dışında kazancı vardır. %81,0'i süt üretimi dışında tarımla uğraşmaktadır. %33,8'i süt üretimi dışındaki faaliyetlerin toplam gelirinin %21-40'ını oluşturduğunu belirtmiştir.
- %75,8'i süt birlikleri vasıtasıyla sütü satmaktadır. %17,3'ü süt alıcılarıyla ödeme konusunda sorun yaşamaktadır. %55,7'si ödeme sorunu olarak ücretin zamanında ödenmemesi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Süt Üretimi Tutumu İfadelerine Katılım Düzeyleri

%	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Katılım düzeyi (Ort.)
Gelecek 10 yıl içinde yine süt üretimi yapmak isterim	5,7	4,2	23,0	33,6	33,6	3,85
Ürettiğim süt miktarını artırmayı tercih ederim	2,7	5,9	16,5	37,3	37,5	4,01
Sattığım süt miktarını artırmayı isterim	2,5	6,9	17,0	38,0	35,6	3,97
Yine olsa devlet desteğinden yararlanırım	3,0	10,1	18,3	49,4	19,3	3,72
Devletin büyükbaş üreticilerine verdiği desteği yeterli buluyorum	23,2	15,3	32,1	22,5	6,9	2,75
Devlet desteği benim ekonomik olarak canlanmama neden oldu	8,1	13,1	20,0	48,6	10,1	3,40
Sütü üretmekten ziyade satmayı tercih ederim	10,4	32,1	31,6	19,8	6,2	2,79

Devletin büyükbaş üreticilerine verdiği desteği yetersiz buluyorum	3,7	10,1	15,3	42,0	28,9	3,82
Devletin küçükbaş üreticilerine verdiği desteği yetersiz buluyorum	4,4	8,1	36,3	31,9	19,3	3,53
Devletin büyükbaş üreticilerine verdiği desteğin miktar olarak artırılmasını isterim	2,5	6,4	9,9	44,2	37,0	4,07
Devletin küçükbaş üreticilerine verdiği desteğin miktar olarak artırılmasını isterim	3,0	6,2	30,4	35,6	24,9	3,73
Devletin büyükbaş üreticilerine verdiği desteklerin daha çok çeşitlendirilmesini isterim	2,0	6,9	7,4	43,0	40,7	4,14
Devletin küçükbaş üreticilerine verdiği desteklerin daha çok çeşitlendirilmesini isterim	2,2	5,7	33,1	31,4	27,7	3,77

Tabloda katılımcıların süt üretimi tutumu ifadelerine katılım düzeylerinin dağılımı görülmektedir. Katılımcıların katılım düzeyi en yüksek ifadeleri;

- Yapılan anket çalışmasında; Isparta ili Şarkıkaraağaç ilçesinde yer alan üreticiler gelecek 10 yıl içinde yine süt üretimi yapmak isterim
- Ürettiğim süt miktarını artırmayı tercih ederim
- Sattığım süt miktarını artırmayı isterim
- Yine olsa devlet desteğinden yararlanırım
- Devletin büyükbaş üreticilerine verdiği desteği yetersiz buluyorum
- Devletin büyükbaş üreticilerine verdiği desteğin miktar olarak artırılmasını isterim
- Devletin küçükbaş üreticilerine verdiği desteğin miktar olarak artırılmasını isterim
- Devletin küçükbaş üreticilerine verdiği desteklerin daha çok çeşitlendirilmesini isterim

Yapılan anket çalışmasında; Isparta ili Şarkıkaraağaç ilçesinde yer alan üreticilerin katılım düzeylerine bakıldığında; ankete katılan üreticiler ürettikleri ve sattıkları süt miktarlarını arttırmak istemektedirler. Yine üreticiler devlet desteğinden her zaman yararlanmak istediklerini belirtmişlerdir. Devletin kendilerine sağlamış olduğu destekten memnun kalan Şarkıkaraağaç ilçesindeki üreticiler bunların miktar ve çeşit olarak daha da artırılmasını istemektedirler.

9. SONUÇ

Ülkemizde uygulamaya konulan kalkınma planları ile kırsal kalkınma ve bölgesel kalkınma faaliyetleri ile ilgili çeşitli atılımlar gerçekleştirilmektedir. Kırsal alanda gerçekleştirilen kalkınma faaliyetlerinde ele alınan ilin mevcut potansiyelinin daha üzerine çıkabilmesi için gerekli ekonomik hamleler yapılmıştır. Yapılan bu ekonomik hamleler sonucunda mevcut illerde ekonomik ilerlemeler görülmüştür. Bu bağlamda buna benzer olarak ülkemizde bölgesel kalkınma faaliyetleri görülmektedir. Bölgesel kalkınma faaliyetlerine bağlı olarak; bölge içinde dinamo etkisi yaratacak olan il etrafında diğer illeri birleştirerek bölgenin, katma değer olarak artışı hedeflenmektedir. Ülkemizde bu alanda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda ülkemizde gerek kırsal kalkınma planları gerekse bölgesel kalkınma planları uygulanarak kalkınma çalışmaları yürütülmüştür. Kırsal kalkınma faaliyetlerinin yurtiçinde daha etkin bir şekilde yürütülmesinde kurum ve kuruluşlar görev üstlenmişlerdir.

Kalkınma faaliyetinde bulunan kurumlar fonların sağlandığı ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) uluslararası fonları üreticilere sağlar. TKDK tarafından üreticilere sektörlere göre % 70' e kadar destek verilmektedir. Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından verilen destekler AB tarafından Katılım Öncesi Mali Yardım kaleminden karşılanmaktadır. Kısacası Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından verilen destekler AB fonlarından karşılanmaktadır. Bunun yanında ülkemizde ulusal fonların üreticilerle buluşmasını sağlayan . Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından üreticilere çeşitli destekler verilmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından üreticilere tarım (Mazot Güre Desteği, Sertifikalı Fidan Yetiştiriciliği vb. destekler) ve hayvancılık alanında (Buzağı desteği, çiğ süt desteği, genç çiftçi desteği vb. destekler) destekler verilmektedir.

Yapılan çalışmada Isparta ili Şarkıkaraağaç ilçesinin ele alınmasındaki temel amaç Şarkıkaraağaç ilçesinin Isparta ili içinde en yüksek süt üretim miktarına sahip olmasıdır. Bu nedenden dolayı Şarkıkaraağaç ilçesinde süt üretim faaliyetinde bulunan kişiler üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Yapılan bu anket çalışması ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sağlanan desteklerin Şarkıkaraağaç ilçesinde süt üretim faaliyetinde bulunan üreticilere etkisi ele alınmıştır. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen ve üreticilere sağlanan desteklerin Şarkıkaraağaç ilçesinde yapılan anket çalışması neticesinde ortaya çıkan sonuçları aşağıdaki gibi açıklayabiliriz. Ankete katılan;

- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticilerin eğitim durumu olarak ele alırsak ilköğretim mezunu olan üretici sayısı ilçe genelinde ağırlıktadır.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticilerin nüfusa eğilimde ise genç nüfus az miktarda faaliyet göstermektedir.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticilerin cinsiyet dağılımında ise genellikle erkek üreticiler ön plana çıkmaktadır. Yine üreticilerin çoğu kendisine ait olan yerlerde süt üretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticileri Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kendilerine verilen desteklerin etkisi ve ekonomik kazanımlarına bağlı olarak ileriki 10 yıl boyunca süt üretim faaliyetini sürdürmek amacıyla olduklarını ve buna bağlı olarak süt üretimi miktarını arttırmak istediklerine yönelik beyanlarda bulunmuşlardır.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticileri Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kendilerine verilen desteklerin çeşitliliğinde ve verilen tutarın miktarında artış olması halinde üretim miktarlarında artış olacağını söylemektedirler.
- Süt üretimi ile uğraşan kişiler mevcut destekleri diğer kişilere özellikle iş sahibi olmaları açısından önermektedirler.
- Devletin sağladığı destek sayesinde ilçede faaliyet gösteren süt üreticilerin üretim miktarlarında ve buna bağlı olarak gelirlerinde artışlar gözükmektedir.
- İlçe bazında faaliyette bulunan süt üreticileri ürettikleri sütleri süt birlikleri aracılığı ile piyasaya sunmaktadır. Üreticilerin büyük çoğunluğu süt birliklerinin yapmış oldukları faaliyetlerden memnun kalmaktadırlar.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticilerin süt üretim faaliyetlerinin yanında büyük bir çoğunluğu tarımsal alandan kazanç sağlamaktadırlar.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticilerin yaptıkları süt üretim faaliyetinin zamanı teşviklerin önerilmesinde ön plana çıkmaktadır. Üretim faaliyetine 5 yıldan daha az zamanda başlamış olanlarla ve 21 yılın üzerinde süt üretim faaliyetinde bulunan üreticiler çevresine devlet teşvikini daha yoğun bir şekilde önermektedirler.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticilerin devlet desteği almadan önce üretim miktarı olarak günde 30 lt ve üstü süt üretim miktarına sahip olanlar devlet desteği ile birlikte gelirlerinde % 21 ile % 40 arasında gelir artışı olduğunu söylemektedir.
- Süt üretim tutumu olarak süt üreticileri açısından farklılıklar oluşmaktadır. Bu farklılıkların başında eğitim düzeyi gelmektedir. Yükseköğretim mezunu üreticilerin en yüksek düzeyde süt üretim tutumlarını sergilemektedirler.

- İlçe genelinde faaliyet gösteren süt üreticileri yeni iş kuracaklara yada devlet desteğinden hiç yararlanmamış olanlara devlet desteğini önerme yoluna gideceklerini belirtmişlerdir.
- Devletin sağladığı destekler mevcut süt üreticilerin gelirlerinde artışa neden olmaktadır. Bu artış oranlarına bakıldığında yaklaşık olarak % 20 ile % 40 arasında en çok gelir desteği sağlanmıştıdır.
- İlçe genelinde süt üretim faaliyetiyle uğraşan kişilerin teşviklere yaklaşımında eğitim düzeyi ön plana çıkmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan kişiler devlet teşvikinden daha fazla yararlanmak istemektedirler. Yapılan anket çalışmalarında eğitim seviyesinin yanı sıra teşviklerle ilgili bilgi sahibi olanlarda teşviklerden yararlanma yoluna başvurmuştur. Bu nedenden dolayı ilçe bazında faaliyet gösteren üreticilerin hepsine devletin sağlamış olduğu destekler hakkında bilgilendirmeler yapıp, teşviklerle ilgili kafalarındaki soru işaretleri giderildiğinde teşviklerin etkisi ilçe ekonomisine daha da çok olacaktır.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren üreticiler devlet tarafından sağlanan desteklerde gerek miktar gerekse tutar olarak artırılma talebinde bulunmaktadırlar. Mevcut destek şartlarında üreticilerin gelirlerinde meydana gelen artış, yapılacak olan bu artırımlara bağlı olarak üretimde daha da çok artışa neden olacaktır.
- İlçe genelinde faaliyet gösteren üreticiler yapılan anket çalışmasında sözlü olarak beyanda bulunduğu yem fiyatlarında indirim talep etmektedirler. Yapılacak olan indirim ile üreticilerin süt verimlerinde artış görülmesi beklenmektedir.
- Tarım ve hayvancılık faaliyetinin yoğun şekilde yürütüldüğü ilçede Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sağlanan desteklerin yanında ilçede yerel desteklerinde sağlanması gerekmektedir.
- Yerel kaynaklar tarafından ilçede yatırım yapacak olan kişilere daha çok olanakların sağlanması durumunda ilçe sadece Isparta ili içinde en yüksek üretim miktarına sahip olmakla kalmayıp bölgesel bazda da sesini duyurabilecek potansiyele sahiptir. ,
- Süt üretiminin yanı sıra ilçe genelinde biyogaz ile ilgili ciddi boşluk vardır. İlçe büyükbaş hayvan sayısı bakımından yüksek miktara sahip olması bakımından, bu hayvanların dışkısından yararlanılmamaktadır. İlçe genelinde kurulacak olan biyogaz tesisleri ile birlikte ilçede enerji üretiminde fayda sağlanacaktır.

Şarkikaraağaç ilçesinde süt üretimi faaliyetinde bulunan kişilere yapılan anket çalışmasıyla kişilerin ekonomik durumları analiz edilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışma ile süt üreticilerinin devlet tarafından sağlanan fonlardan yararlanmasıyla birlikte ekonomik şartlarında meydana gelen değişimler ele alınmıştır. Bu kapsamda süt üreticilerinin hangi teşvikten ne ölçüde yararlandığı ve bu teşviklerin süt üreticilerinin gelirleri üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Devlet tarafından sağlanan fonların süt üreticilerin üzerinde ekonomik olarak; gelir, istihdam ve üretim artışı olarak etkileri ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu ekonomik etki ile ülke ekonomisine katkı sağlanmaktadır. Fonların süt üreticileri üzerine diğer bir etkisi de nüfus hareketliliği açısından olmaktadır. Fonlardan yararlanan süt üreticileri kendi topraklarında iş imkânına sahip olarak kırdan kente doğru bir göç hareketinde bulunmak durumunda kalmamaktadırlar.

KAYNAKÇA :

- Aslan,S., Demirhan, Y., Ertaş,M (2016); Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD I) ve Mardin İline Etkileri; Akademik Yaklaşımlar Dergisi, İlkbahar 2016 Cilt: 7 Sayı:1
- Berber M. (2011) , İktisadi Büyüme ve Kalkınma, Derya Kitapevi, Trabzon, 2
- Bozoklu, Ş. Ve Yılcı V., (2010), "Reel Döviz Kurlarının Durağanlığı: E7 Ülkeleri İçin Ampirik Bir İnceleme", Maliye Dergisi, Sayı 158, 587-606
- Dinler, Z. (2017), İktisada Giriş, Ekin Yayınevi, 23. Basım, Bursa, 338-339
- Düğer, İ. H., Dulupçu M. A. (2001), İktisada Giriş, İkinci Baskı, İstanbul, 302-3015
- Güngör M., Bulut Y. (2008) Ki Kare Testi Üzerine, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 84
- Gürlük, S. (2001) Dünyada Ve Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları Ve Sürdürülebilir Kalkınma, Uludağ Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, Cilt:19, Sayı: 4 Kış Dönemi Aralık, 2

- Kaplan, M. ve Çelik, A. (2017). Girişimciliğin Annelik Perspektifinden Görünüşü: Anne Girişimciliği-Arka Plan, Kavram, Yazın ve Öneri. Yönetim ve Organizasyon Makaleleri Kadın Akademisyenlere Armağan Kitabı içinde. (Edi. E. Kaygısız ve R. A. Wolff). Konya: Eğitim. 221-229.
- Kaya Z., Şahin, M. (2013), Araştırma ve Yöntemleri Teknikleri, Eğitim Yayınevi, 2.Baskı, Konya, Kasım, 98
- Kaynak, M. (2014), Kalkınma İktisadı, Gazi Kitapevi, 5. Baskı, Ankara, 75-88
- Öge, S. ve Kaplan, M. (2017). Girişimcilik Eğitiminde Psikolojik Sermayenin Rolü Üzerine Bir Değerlendirme. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi. 3 (4). 28-33.
- Özgüven, A. (1988), İktisadi Büyüme İktisadi Kalkınma Sosyal Kalkınma Planlama ve Japon Kalkınması, İstanbul: Filiz Kitabevi, 99
- Tolunay, A. ve AKYOL, A. (2006), Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2, 121-123
- TÜİK Satınalma Gücü Paritesi Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 4, NİSAN 2008, Ankara,2
- Yaşa, D. (2016), Kırsal Kalkınmada Kırsal Kalkınma Projelerinin Rolü: Sivas-Erzincan Örneği, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, Nisan, 8-9
- Yavilioğlu, C. (2002), Kalkınmanın Anlambilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 59
- http://eczacilik.anadolu.edu.tr/bolumSayfaları/belgeler/ecz2014%2011_20140527094539.pdf
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.639.pdf>
- <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Kirsal-Kalkinma/Projeler>
- <http://www.sarkikaraagac.gov.tr/genel-bilgiler>